

KREDARICA

BILTEN DRUŠTVA SLOVENCEV V NOVEM SADU

Letnik V. št. 19

WWW.KREDARICA.S5.COM

Novi Sad, september 2005

V Državnem zboru Republike Slovenije, 7. julija 2005

PETO VSESLOVENSKO SREČANJE SLOVENCEV V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Letošnje vseslovensko srečanje je bila priložnost, da ob začetku novega mandatnega obdobja Slovenci zunaj meja Republike Slovenije skupaj s predstavniki oblasti republike spregovorimo in slišimo o novih skupnih pobudah in načrtih. Morebitna priporočila in koristni predlogi tega srečanja naj bi bila upoštevana pri nadaljnjem urejanju odnosov Republike s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Srečanja so se udeležili naši predstavniki iz Zrenjanina, Beograda, Vršca, Subotice, Zaječarja in Niša.

Srečanje je imelo več delov:

Uvodno plenarno zasedanje v veliki dvorani. Nastopil je veliki pevski zbor „KOROTAN“ iz ZDA. Pozdravne nagovore so imeli: France Cukljati, predsednik državnega zbora, zatem mag. Janez Kramberger, predsednik Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, Franc Pukšič, državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu;

Potem smo se po osebнем mnenju razdelili na 6 skupin in sicer:

1. skupina: Izzivi sodelovanja s Slovenci zunaj Slovenije na področjih izobraževanja, šolstva ter znanosti z osnovnimi temami

„Vključevanje Slovencev zunaj Slovenije v poklicno in srednje izobraževanje v Republiki Sloveniji, v kolikor se nanaša na deficitarne poklice(!)“

„Sodobnejše oblike poučevanja slovenskega jezika“.

Učenje slovenskega jezika je mogoče spodbujati z uvajanjem novih informacijsko-komunikacijskih oblik, učenje na daljavo itn.

„Prispevek slovenskih raziskovalcev zunaj Slovenije k znanstvenem razvoju in dosežkom v Sloveniji ter širšem Evropskem prostoru“.

2. skupina: Ohranjanje in razvoj slovenske kulture izven meja s temo:

„Slovenski kulturni prostor ter potreba po

vzpostavljanju Kulturno-informacijskih centrov pri Slovencih v sosednjih državah in po svetu“.

Ustanavljanje slovenskih informativno-izobraževalnih kulturnih centrov kot soočanje s procesi evropske integracije ter vpliv globalizacije kot tudi sprememba narave, strukture in vloge nacionalne države.

4. skupina: Sodelovanje na področju gospodarstva in medregionalno povezovanje s Slovenci izven Slovenije z referati:

„Sodelovanje slovenskih manjšin v sosednjih državah preko programov Evropske unije – izkušnje in dobre prakse“;

„Povezovanje manjšin ter možnosti v smislu nove finančne perspektive 2007–2013.“

Duškanka Kojičić, predsednica DS „Planika“ iz Zrenjanina in Albert Kužner, predsednik našega društva v veliki dvorani Gospodarskega zbora v Šubičevi ulici v Ljubljani

3. skupina: Krepitev slovenske identitete v zamejstvu in po svetu z delovanjem na področju športa je imel dve temi:

„Slovenski manjšinski šport v sosednjih državah – primer dobre prakse“;

„Možnosti povezovanja Slovencev po svetu na področju športa“.

V tej skupini je imel referat znani športnik Miroslav Cerar, predsednik Slovenske olimpijske akademije in član Izvršnega odbora olimpijskega komiteja Slovenije.

Konkretno področja in tematika projektov“;
„Možnost sodelovanja in povezovanja Slovencev v zamejstvu in po svetu ter uporaba specifičnih programov financiranja tretjih držav izven Evropske unije“;

„Ali je Slovenija privlačna za sodelovanje in mreženje s slovenskimi poslovneži, ki živijo po svetu“.

5. skupina: Turistična promocije Slovenije s temo:

„Turistična promocija Slovenije v državah kjer Slovenci živijo“;

„Predstavitev projekta – Interaktivni Atlas Slovenije –“;

6. skupina: (na kateri je bil avtor tega besedila) Skrb Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu z naslednjimi temami:

„Slovenska identiteta v svetu“;

„Predstavitev organov in inštitucij ter izseljenskih organizacij civilne družbe“.

O slovenski identiteti posameznika je imela referat ga Pavlina Kocmur, na katerega sem imel določene pripombe, še posebej, ker je pozabila na močno asimilacijo, ki nastane naravno pri mešanju nacij, kar pa je posebej karakteristično za naše okolje, nisem pa diskutiral. Največ smo poslušali o Argentincih in drugih ogroženih področjih in je več kot očitno kako velika je pomoč in skrb Republike Slovenije. Podana je tudi informacija o spremembi financiranja društev Slovencev izven meja, ki bo potekala samo iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

– V pavzi po 14. uri smo imeli kosilo v prostorih jedilnice.

– Potem smo imeli v veliki dvorani zaključni del vseslovenskega srečanja – plenarno zasedanje. Poslušali smo poročila in sklepe vseh delovnih skupin in upam, da dobimo zapisnik celotnega srečanja. Bili so prisotni predstavniki iz vseh držav, celo s Kitajske.

– Po končanem plenarnem zasedanju smo bili prisotni kulturno–umetniškem programu slovenskega društva iz Rijeke, za tem pa še prijeten koktail, kjer smo imeli priložnost za kontakte.

Na samem srečanju sem imel kontakt z gospo Melito Štainer iz Ministrstva za šolstvo, potem z gospo Mileno Domjan in gospo Biserko Močnik iz Ministrstva za kulturo, z gospodom Francem Pukšičem, gospo Dr Kržišnik–Bukič z Inštituta za narodnostna vprašanja, s Slovensko izseljensko matico (gospo Vido Posinkovič, gospodom Janezom Rogljem), predstavniki društev iz Banja Luke in Tuzle ter drugimi predstavniki.

Vse skupaj je bilo zelo zanimivo, pa tudi naporno. Upam, da ste dobili splošno sliko o tem kaj se je tam dogajalo in menim, da je bila udeležba potrebna in koristna.

Albert Kužner

3. julija v Kamniški Bistrici

BIL SEM UDELEŽENEC 49. SREČANJA IZSELJENCEV

Kot delegat Izvršnega odbora našega Društva sem se udeležil v sklopu izseljenske nedelje, 49. tradicionalnega srečanja in druženja izseljencev (včasih zdomci), letos imenovano kot „SREČANJE V MOJI DEŽELI 2005“, 3. julija v Kamniški Bistrici, pod Kamniško planino.

SIM (Slovenska izseljenska matica) je organizator tega vsakoletnega dogodka, po različnih slovenskih krajih, za izseljence in njihove sorodnike z vseh koncev sveta. Za ta svet v malem, je bil prostor pri PD v Kamniški Bistrici napolnjen do zadnjega kotička. Udeležencem sta gostoljubje izrekla gospod Janez Rogelj (SIM) in župan Kamnika gospod T. Smolnikar. Številni udeleženci so s kulturnim programom znova potrdili da Slovenstvo še naprej živi in bo neskončno.

Osebnostno sem imel številna srečanja in prijetne pogovore, posebej z gospodom Rogljem, ki mi je posvetil del svojega dragocenega časa. Rezultat moje udeležbe je osebno mnenje, da je našemu Društvu nujna udeležba na izseljenski nedelji 2006: članom – tradicionalen pohod na Triglav, kamermu zboru – nastop na takšni prireditvi ali pa na akademiji Slovenci v svetu. Poskušali bomo delati na tem, ker se 50-to jubilejno srečanje bliža.

Srdan Radaković

MURSKA SOBOTA V NOVEM SADU

V sklopu mednarodnega kulturnega sodelovanja v organizaciji Pomurskega akademskega centra (Murska Sobota) in Muzičke omladine Novega Sada, pod vodstvom in pokroviteljstvom mesta Novega Sada, je 2. septembra v galeriji „Podrum“ (PC „Apolo“) odprta razstava slik Endrea Göntera, slikarja–umetnika iz Murske Sobote. Postavitev je bila v našem mestu do 9. septembra. Ob otvoritvi so sodelovali glasbeniki – novosadski umetniki Laura Levai – Aksin (flavta) in Zoran Krajišnik (kitara).

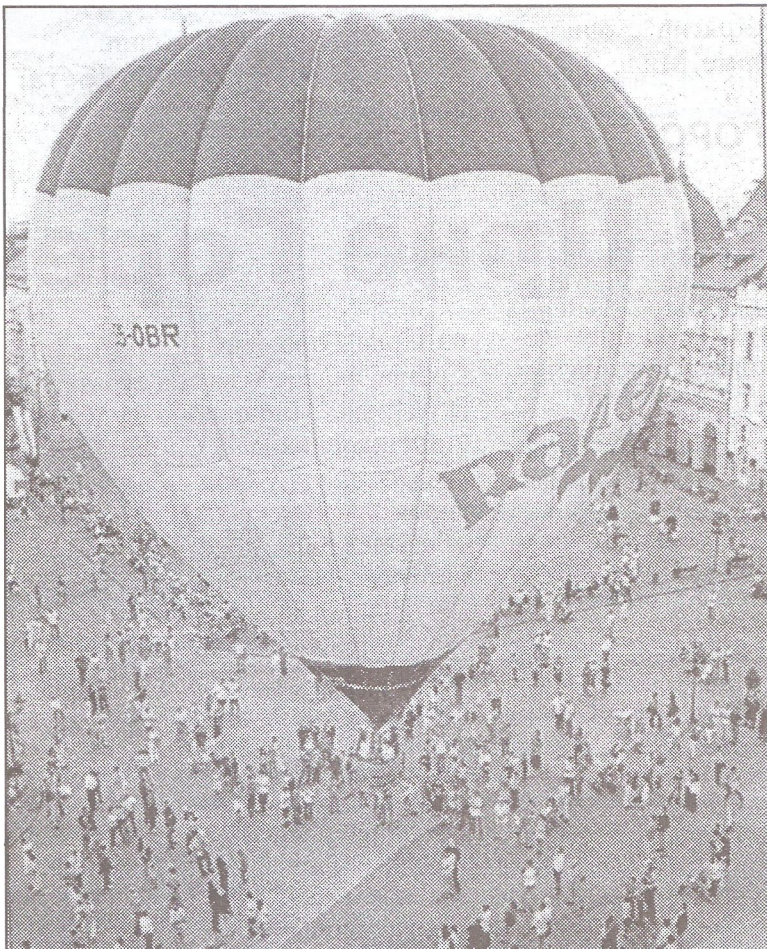
Drugega dne predstavitve (3. septembra) je skupaj z novosadskimi strelci iz kluba „NS 2002“, svoje moči odmeril Robert Markoja, večkratni državni prvak in rekorder Slovenije s samostrelom in državni reprezentativec. Revijalno tekmovanje je bilo v Jelisavetinem bastionu na Petrovaradinski trdnjavi, kjer ima strelski klub „NS 2002“ urejen odprt in zaprt prostor za streljanje z lokom in strelo. Robert Markoja se je odmeril v streljanju s samostrelom, člani novosadskega kluba z lokom in strelo prav tako – izmenjavali so se. Bilo je zanimivo in lepo.

V sklopu manifestacije Balonarskega krožka BERTA Špomega kluba Triglav, so se Slovenci predstavili z dvigovanjem balona, ki je imel premer 17 metrov v zraku na Trgu slobode (okoli 19. ure). Spektakularni program je vodil Štefan Bertalanč, eden najbolj znanih inštruktorjev letenja, sodeloval je na državnih prvenstvih in je član državne reprezentance. Dvigovanje balona je izvalo veliko zanimanje in navdušenje prebivalcev Novega Sada, ki so čakali v vrsti, da bi leteli v balonu.

Istega dne zvečer okoli 20. ure, so pred meščani Novega Sada nastopali Vlado Kreslin in rok skupina „Mali bogovi“.

Zlatica Radisavljević

Foto: Nikola Stojanović („Dnevnik“)

DAN DRŽAVNOSTI SLOVENIJE V BEOGRADU

Vodstvo „Kredarice“ in vodstva ostalih društev so letos že tradicionalno povabljeni s strani Veleposlaništva Republike Slovenije na slovesnost Dneva državnosti. Koktel je organiziran ob 18. uri zopet v Koling klubu v Beogradu. Sam sprejem je bil zelo gostoljuben. Prisotni so bili tudi ambasadorji drugih držav, gospodarstveniki in poslovni ljudje, pa tudi nekaj politikov je bilo navzočih. Eden njih je minister za zunanje zadeve Vuk Drašković.

Na sprejemu ni bilo posebnega umetniškega programa, samo bogat koktail po pozdravni besedi veleposlaniškega vodstva in zares lepo druženje in medsebojno povezovanje. Na sprejemu so bili poleg našega še slovenska društva iz Zrenjanina, Subotice, Vršca, Beograda, Zaječarja in Niša. Poleg mene so bili še Rajko Marić, Srđan Radaković in Mirko Pavlič, kot predstavniki DS „Kredarica“. Največ smo se družili s člani ostalih slovenskih društev, kar kaže skupna fotografija.

V sliki in besedi

LETNA SKUPŠČINA DRUŠTVA „SAVA“ V BEOGRADU

Dne 14.06.2005 sem se udeležil letne skupščine Društva Slovencev „SAVA“ v Beogradu. Skupščina je potekala v treh delih.

Najprej je bil uradni del s poročili in volitvami za vodstvo Društva. Izvoljen je novi predsednik Vladimir Uršič, diplomirani jurist, odvetnik. Dosedanjem predsedniku Anici Szabo so izrečene vse zahvale.

Drugi del je bil sestavljen od umetniških nastopov: slovenskega kvarteta „SAVA“ Zlatka Vaude, godalnega kvarteta Imreta Szaboa in recitala Pavle Milovanović. Tretji del je bil seveda koktel in druženje. Prisotni so po stari slovenski navadi hitro zapeli in bilo je prijetno in lepo v pravem slovenskem vzdušju.

V posebnem pogovoru z novim predsednikom sva se domenila za gostovanje našega zbora, ki bo septembra, osebno pa sem povabil njihova prej omenjena kvarteta na naš „Koncert slovenske pesmi in poezije“ v novembru.

KRATEK OPIS ZBORA

V društvu pevski zbor JURIJ VODNIK ZREČE prepeva okrog 40 pevk in pevcev. Zbor deluje že 20 let. Ime smo si nadeli po našem ljudskem pesniku in pevcu Juriju Vodniku iz Skomarja na Pohorju. Prepevamo na raznih prireditvah v krajih po Sloveniji, velikokrat pa smo zapeli že zamejskim Slovincem in Slovincem po svetu. Udeležujemo se medobčinskih ter medobmočnih revij, peli pa smo tudi že na NAŠI PESMI V MARIBORU. Zbor vodi prof. Mojca Koban Dobnik.

Lojzka Šprajc, Zreče

Zbor ni prišel kompletan, a so ne glede na to zapeli 10 pesmi, vglavnem iz svojih krajev. Tudi naš zbor je zapel. Jaz sem imel pozdravni govor in jim podaril grafiko „Srpskog pozorišta“ z Apolo centrom in lepo publikacijo Vodič skozi Novi Sad v angleškem jeziku. Tudi oni so prinesli spominska darila, ki si jih lahko ogledate v klubu. V njihovem imenu nas je pozdravila gospa Lojzka Šprajc. Na koncu smo zapeli sku-

paj, dirigirala pa je Suzana Gros. V več kot dvehurnem druženju je čas hitro minil. Imeli so tudi humoristko, ki nas je zabavala z dvemi kratkimi, sicer pestrimi nastopi. Na srečanju je bila tudi gospa Pavla Milovanović iz Društva „SAVA“ iz Beograda, ki je imel recitacije dveh pesmi. Gostje so odšli na večerjo v hotel „Novi Sad“, v nedeljo pa so nadaljevali proti Beogradu.

Tekst in foto: Albert Kužner

DAVORIN JENKO, slovenski skladatelj, dirigent, pevovodja in glasbeni pedagog (1835–1914)

Davorin Jenko se je rodil 9. novembra 1835 v Dvorjah pri Cerkljah premožnemu kmetu Andreju in njegovi ženi Mariji, rojeni Kopic. Doma so ga klicali Martin.

Ljudsko šolo je obiskoval v Kranju, kjer je bil med boljšimi učenci. Šolanje je nadaljeval v Ljubljani in Trstu, kjer je leta 1858 dokončal tržaško gimnazijo. Istega leta je odšel na Dunaj na študij prava. Tukaj se je srečal z mnogimi prijatelji iz ljubljanske ljudske šole. Največ se je družil s Simonom Jenkom. Na

Dunaju se je
i z

v neko dunajsko kavarno in segel po časopisu, ki je žalil slovenski narod. To ga je tako razjezilo, da je odšel v gozd in si začel prepevati pesem Naprej, zastava Slave. Tako je nastala melodija, ki jo je pozneje zapisal. Pesem se je razširila med slovenske visokošolce, nato pa še med ostale slovenske ljudi. Všeč je bila tudi ostalim slovanskim narodom in so jo radi prepevali. Naprej, zastava Slave je bila prevedena v mnoge slovanske jezike, obenem pa je tudi prvi prevod slovenske literature v angleški jezik.

Postala je slovenska narodna himna, danes pa je uradna himna Slovenske himne.

NAPREJ ZASTAVA SLAVE

**Naprej zastava Slave,
na boj junaška kri,
za blagor očetnjave
naj puška govori!**

**Z orožjem in desnico,
nesimo vragu grom,
zapisat v kri pravico,
ki terja jo naš dom.**

**Naprej zastava Slave,
na boj junaški kri,
za blagor očetnjave
naj puška govori!**

Naprej! Naprej!

Jeseni, leta 1862 se je Jenko odločil, da bo pustil študij prava na Dunaju. Dobil je vabilo srbske cerkvene občine v Pančevu. Želeli so ga imeti za vodjo cerkvenega petja in pevskega učitelja. Vabilu se ni odzval, saj je želel dobiti delo v Sloveniji. To mu ni uspelo, zato se je odločil za Pančevo. Med počitnicami se je redno vračal v Dvorje in se sestajal s Simonom Jenkom.

Jenko je v Pančevo prišel na začetku decembra leta 1862, kar mesec dni pred pogodbo s cerkveno občino. Postal je dirigent „harmonskog koralnog crkvenog pevanja“ in pevski učitelj srbske mladine v pančevski veliki realki. Pod Jenkovim vodstvom je zbor doživel velike uspehe.

V Pančevu Jenku pravzaprav ni bilo všeč. Iskal je zaposlitev kje drugje. Ko je odšel na dopust, si ga je samovoljno podaljšal. Zaradi tega so mu dali odpoved, a se je opravičil. Delo je nadaljeval, spori so bili vse pogostejši, zato je Pančevo zapustil. To mu je koristilo za nadaljno kariero.

Ko je Jenko leta 1865 odpovedal mesto pevovodje v Pančevu, je šel v Beograd. Službo si je našel v Beograjskem pevskem

društvu. Stike s tem društvom je imel že prej. Kornelij Stanković je Jenka predlagal za dirigenta, toda Jenko je v Beogradu opravljala še delo pevskega učitelja. Dobival je zelo dobro plačilo.

Jenkove skladbe so bile zelo uspešne po celi Srbiji. Poslušali so jih tako revnejši prebivalci kot prebivalci višjega sloja. Jenko je imel zelo dobre odnose s knezom Mihailom Obrenovićem. Leta 1869 je Jenko zapustil Beograjsko pevsko društvo.

Iz Beograda se je Jenko odpravil v Prago. Tam naj bi se dopolnil v svojem glasbenem znanju. Toda kmalu se je moral vrniti, saj ni imel denarja za plačevanje študija. Denarja ni imel niti toliko, da bi šel nazaj v Beograd, ali vsaj za pismo in znamko. Za posojilo je prosil Andreja Vavkna in Viljema Pfeiferja in se tako vrnil v Beograd.

Ko se je Jenko vrnil iz Prage, se je spet zaposlil v Beograjskem pevskem društvu. Društvo je rešil iz „krize“, ki je nasatela po Jenkovem odhodu v Prago.

Istočasno je bil zaposlen v Beograjskem pevskem društvu in Beograjskem narodnem gledališču.

Beograjsko pevsko društvo je vodil zelo uspešno, a so se vseeno začeli prepiri, zato ga je leta 1872 zapustil, nato pa se je leta 1873 spet zaposlil, saj to leto beograjsko Narodno gledališče ni delovalo.

Beograjsko pevsko društvo je dokončno zapustil leta 1877. Če seštejemo skupaj, je Jenko v tem društvu deloval polnih 20 let.

Jenko se je Narodnemu gledališču v Beogradu pridružil leta 1870, dve leti po ustanovitvi.

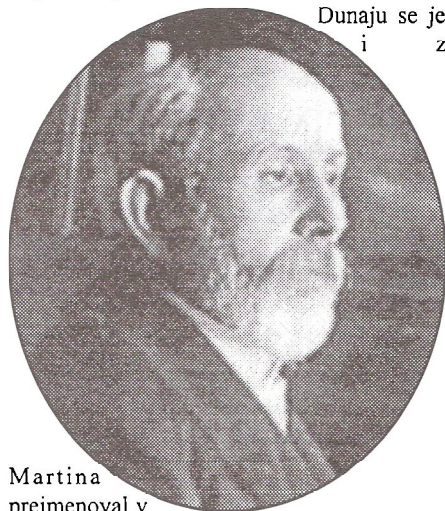
V gledališču je opravljal težko delo, saj je moral učiti tudi pevce, ki so se z glasbo srečali prvič. Poleg poučevanja je v gledališču opravljal še vse drugo, kar je bilo povezano z glasbo. Leta 1897 je Jenkovo delo prevzel Dragutin Pokorny, Jenko pa se je posvetil izključno skladateljstvu.

Z nastopajočo starostjo se je Jenko navezal na Velo Nigrinovo. Nanjo je v sedemdesetem letu naslovil svojo oporoko, a je Vela umrla pred njim. Po Velini smrti je hišo v Srbiji prodal in se preselil v Ljubljano. Tam je umrl v osemdesetem letu starosti, 25. novembra 1914.

Davorin Jenko je izdal naslednje zbirke: Slovenske pesmi za četverospjev, dvospjev, samospjev in glasovir; Slovenkam; Fr. Prešernove pesmi; Srbske, hrvatske in slovenske pesmi za moški zbor; Srbske, hrvatske in slovenske pesmi.

Med drugimi je uglasbil tudi srbsko državno himno Bože Pravde.

Pripravila: **Angela Arandelović**

Martina preimenoval v Davorina, ker mu je to ima zvenelo bolj slovansko.

Leta 1859 je Jenko na Dunaju s pomočjo Valentina Zarnika ustanovil Slovensko pevsko društvo. Pod njegovim vodstvom so slovenski visokošolci, ki so peli v tem zboru, postali pravi pevski mojstri. Vsak ponedeljek so se dobivali v gostilni „Zum Lothringer“ in sodelovali na vseh slovenskih in slovanskih prireditvah. Društvo je delovalo do leta 1862, ko ga je nadomestilo Slovansko pevsko društvo, v katerem pa Jenko ni sodeloval.

Na začetku svojega skladateljskega ustvarjanja je Jenko uporabljal preproste oblike, nato pa vse težje. Vsa dela, ki jih je zložil med leti 1858 in 1862 so bila vokalnega značaja, razen nekaj klavirskih skladb.

Najbolj znane pesmi, ki jih je Jenko uglasbil, sta Vilharjeva Slovenka in Lipa, Špunova pesem Moja zvezda, Cegnarjeva Rojakom, Tomanovi pesmi Moji sabljici in Na grobih, Levstikova Dve utvi in pesmi Simona Jenka Naprej in Pobratimija. Uglasbil je tudi več Prešernovih pesmi.

Največjo slavo si je pridobil z uglasbitvijo pesmi Naprej, zastava Slave (Pod besedo „Slava“ so bili mišljeni Slovani). Nastala je, ko je Davorin Jenko želel imeti koračnico in jo je Simon Jenko napisal. Najprej zanjo ni našel prave melodije, kar je šel 16. maja 1860

MIRKO VIDER, dipl. ing. prehrambene tehnologije

Med prvimi člani Društva Slovencev „Kredarica“ je tudi gospod Mirko Vider. Poiskala sem ga v ulici Narodnih herojev številka 4, v centru Novega Sada, kjer živi, da vam ga predstavim.

Bi mi prosim povedali nekaj o sebi?

Rojen sem 28. maja 1919. leta v Tržišču na Gorenjskem. Oče je bil po poklicu učitelj iz Ljubljane, mati pa šivilja iz Tržiča. Bilo nas je šest otrok: dve sestri in štirje bratje. Jaz sem bil drugi po vrsti. Osnovno šolo in gimnazij sem končal v Ljubljani, kamor je bil oče premeščen. Živi smo še štirje.

Iz Slovenije sem moral bežati, ker sem bil organiziran kot član SKOJ-a, in ko so ubili mojega prijatelja, sem pobegnil v Zagreb. Mi Slovenci smo imeli svojo organizacijo tudi v Zagrebu. Bil sem mobilizator, iskal sem ljudi, da gredo v partizane. V času 1943/1944 so me ujeli ustaši in zaprli. V zapru sem bil od novembra do maja meseca. Zaprtih je bilo še več Slovencev, a smo bili ločeni. Tu sem spoznal profesorja Tavčarja, znanega genetika in profesorja Čavljino, ki je bil ustreljen. Tudi jaz sem bil obsojen na streljanje, toda do tega ni prišlo. Iz zapora smo osvobojeni maja meseca in potem sem prvič odšel v Ljubljano, mi vsi Slovenci kot parađa.

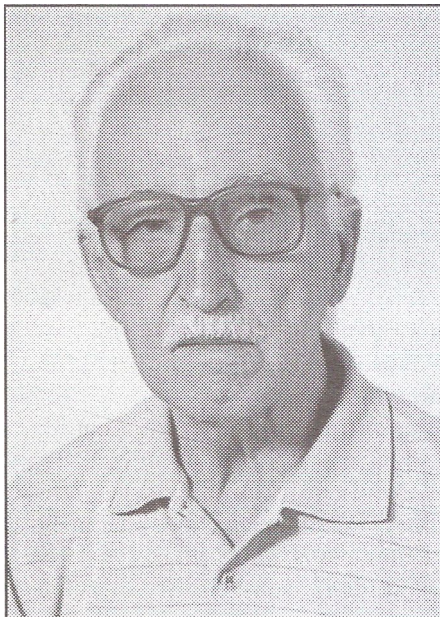
Zaposlil sem se v Mariboru pri okrožnem odboru Osvobodilne Fronte, in sicer kot šef statističnega urada. Tu sem ostal vse do vpisa na Fakulteto v Zagrebu, in to Kmetijsko-gozdarsko fakulteto.

Takrat sem spoznal svojo soprogo Anastasjo Adamović (Asjo) iz Novega Sada. Moram povedati, da sva pripadala prvi povojni generaciji in tu smo se našli študentje iz vseh krajev takratne Jugoslavije. Pripadal sem boljšim študentom, saj sem bil demonstrator na fakulteti. Po končanem študiju sem se zaposlil v Radiju Zagreb kot tehnični urednik oddaje „Radio list“, potem pa sem šel v Segestico v Sisak.

Zatem sem prišel v Novi Sad, ker sva se z Asjo poročila. Imava enega otroka, hčer Vesno, diplomirano arhitektko, ki se je rodila 1955. leta. Imava vnukinjo Jeleno (21 let) in vnuka Marka (18 let).

Soproga je končala fakulteto kot jaz v Zagrebu. Delala je v Poljoprivredni

stanici Zavoda za poljoprivredna istraživanja Srbije, v Poslovnem udruženju agroindustrije in v Vojvodjanski združeni banki Novi Sad, ki je imela mednarodni kredit za agroindustrijo cele takratne Jugoslavije. Pet let

je bila v Iranu, kjer se je gradilo pet živinorejskih farm in ena mešalnica živinske hrane v času cesarja Reze Pahlavija. Iz Vojvodinske banke je šla v pokoj s šezdesetimi leti.

Jaz sem se zaposlil leta 1953 v tovarni „Kulpin“ v Kulpinu. Po štirih letih sem prešel v Produktivo v Novi Sad – Poslovno udruženje fabrika konzervi i hladnjača. Tu sem se ukvarjal z modernizacijo te industrije. Pod mojim nadzorom je bilo zgrajenih deset novih tovarn in hladilnic. Bil sem direktor sektorja za napredek in razvoj. To je bilo zelo zanimivo delo, ker sem veliko potoval in sklenil mnoga prijateljstva tu in po svetu. Priznat sem bil kot eden od vrhunskih strokovnjakov. V pokoj sem šel s polnim stažem iz Produktive. (V staž se mi šteje tudi pet let vojne). Ker pa sem smatral, da lahko še delam, sem odšel leta 1987 do 1998 na delo v Nemčijo. Ko sem prišel domov, sem se posvetil sadjarstvu na svojem ranču.

Celo življenje sem se ukvarjal s športom: z lahko atletiko, smučanjem, strelništvom in streličarstvom (lok).

Vaše zveze s slovenstvom?

V Sloveniji imam familijo. Sestra živi v Ljubljani, eden brat v Mariboru, drugi

pa v Argentini. Stike vzdržujemo. Sedaj sem bil v Ljubljani, včeraj sva se vrnili. Tam imava tudi prijatelje s fakultete in se obiskujemo. Vsako leto nekoga ni več. Kontakti so še intenzivni, saj grem vsako leto večkrat v Slovenijo. Tam živijo tudi otroci moje starejše sestre, ki je pokojna.

Kakšne težave ste imeli v vašem delu in plodnem delu?

Težave so bile politične narave. Spominjam se svetovnega prvenstva v streljaštvu v Argentini: v ekipi sem bil tretji, šlo jih je pet – dobil sem slabo karakteristiko in nisem šel. Asja ni mogla dobiti potnega lista, potem kandidatura za direktorja Produktive, saj nisem bil član KPJ, ker sem imel prekinitve.

Nam lahko poveste kakšno zanimivost?

Službeno sem bil v Ameriki, v New Yorku, ko sem delal v Produktivi. Ves denar, ki sem ga imel s seboj, okoli 500 dolarjev, so mi v hotelski sobi ukradli. Na srečo sem imel v Las Vegasu znanko (eno Novosađanko) in mi je ona pomagala.

Bili ste med prvimi člani DS „Kredarice“. Kakšni so vaši spomini?

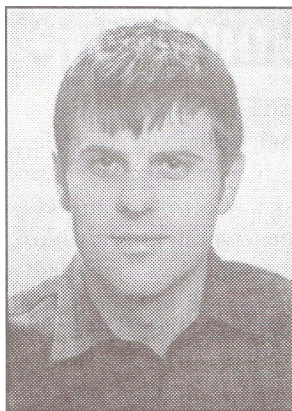
Med prvimi sem postal član DS „Kredarica“. Z ustanovitvijo Društva me je seznanil Milan Podgornik – „Talijan“, s katerim sem se srečal službeno zaradi avta. Tudi Zavrtanike smo poznali, ker smo k njim nosili pokale na graviranje. Ukvarjali smo se s streličarstvom. Včlanil sem se jaz, moja soproga in hčerka ter vnukinja. Jelena je hodila k dopolnilnemu pouku slovenščine h gospe Poslon.

Kaj bi sporočili članom Društva „Kredarica“?

Naj bodo stiki s člani bolj redni, ustaljeni, da se pravočasno zve kdaj so sestanki. Zdi se mi, da se Društvo v zadnjem času bolj razvija, je živahnejše: razstava „Slovenija, od kod lepote tvoje?“, koncerti in zgoščenska zborna „Kredarica“, nastopi v Sinagogi, časopis „Kredarica“ in drugo.

Zapuščajoč dom prijazne družine Vider in hlad debelih zidov stare mestne hiše, se prepustim razmišljanju in močnemu soncu prvih avgustovskih dni.

Pogovor vodila: **Marija Lovrić**
Prevedla: **Angela Arandelović**

Protin uvrščamo med najpogostejše bolezni sodobnega človeka. Giht je bolezen presnove s številnimi posledicami na

organih. Bolezen nastane kot posledica kopičenja kristalčkov sečne kisline v različnih organiz, predvsem v sklepih. Poleg sklepov so pogosto prizadete tudi ledvice. Prične se z napadom monoartikularnega artritisa (en sklep), najpogosteje na palcu noge. Močno bolečino spremlja oteklina, rdečica, toplota in precejšnja občutljivost. Možna je tudi poliartrikularna oblika (prizadetih več sklepov). Bolečinski napad je posledica vnetnega odziva zajetih tkivnih struktur.

Primarno zajame giht periferne majhne sklepe na nogah, rokah, včasih tetivno in sinovijsko (vezivno) tkivo okrog sklepov. Škodljivi dejavniki izzovejo vnete napade. Kot smo povedali, bolezen poteka v napadih, izmed njih bolnik nima večjih težav. Nevarnost nastanka ledvičnih kamnov je nenehno prisotna, zaradi česar je pitje čise vode eden od najpomembnejših preventivnih ukrepov. V nekaterih primerih privedejo pogoste vnetne reakcije do sklepnih deformacij.

Vzroki za nastanek bolezni so: dednost, debelost, zvišana raven slabega holesterola, neustrezajoče prehrabene navade, pitje alkohola, odvečni in obilni obroki, prisotnost drugih bolezni (kronična vnetja, revmatske bolezni, rakava obolenja, avtoimunska obolenja, policitemija, levkemija, dolgotrajna lakota in vse

pijač zmanjšati na najnižjo možno mero.

V nekaterih primerih je nujno poleg preventivnih ukrepov uporabljati zdravila za preprečevanje nabi-ranja sečne kisline v sklepih in ledvicah.

Obutev mora biti prilagojena vašim stopalom. Obutev mora

PROTIN (GIHT)

druge bolezni s pretiranim razgrajevanjem beljakovin) in določena zdravila (salicilati, tiazidski diuretiki, levodopa, nikotinska kislina, ciklosporini).

Povprečno so ženske bolj naklonjene gihtu kot moški.

Preventivni ukrepi so: zmerna uporaba mesa, rib in drugih živil z beljakovinami, vsakodnevna telovadba, primerna posamezniku, zadosten vnos pitne vode (vsaj dve litri na dan), veliko sadja in zelenjave, predvsem z veliko vsebino vode, izogibati se kajenju (aktivnemu in pasivnemu), beljakovine iz mesa nado-mestiti z beljakovinami iz mleka in mlečnih izdelkov, pitje alkoholi

zaščititi vaše prste na nogah, zato se izogibajte ozke in tesne obutve.

Znanstveniki že precej dolgo trdijo, da živila z veliko vsebnostjo purina in beljakovin predstavljajo glavni vzrok pojave gihta.

Po besedah strokovnjakov ima mleko in mlečni proizvodi najbrž zaščitno vlogo. Dokazano je, da je število napadov upadlo po jemanju omenjenih živil, zato bolnikom svetujemo hrano, ki vključuje mleko in mlečne izdelke.

Branislav Šakić, dr. medicine
(učenec dopolnilnega pouka slovenščine)

PIKNIK OB DONAVI

Dne 18. junija smo imeli piknik na desnem bregu Donave, v Petrovaradinu pri ribji oštariji „ŠARAN“. Nekaj čez 60 članov so se vsedli za dolgo mizo in pri domači ribji „čorbi“ uživali ob prijetnem zraku, lepi okolici in lepem vremenu. To je naš tretji piknik, prvi je bil tudi na tem mestu pred nekaj leti. Vsi so bili več ali manj zadovoljni, nekateri pa so nadaljevali z naslednjimi gosti do precej poznih ur.

Tekst in foto: Albert Kužner

Slovenija je država v Srednji Evropi, ki obsega 20.273 km². Po popisu iz leta 2002 ima 1.964.036 prebivalcev (0,04% svetovnega prebivalstva), od tega okoli 49 % moških in 51 % žensk. Po narodnosti sestavi so večinoma Slovenci (ok. 83%), k narodnostnim manjšinam sodijo Italijani in Madžari. Povprečna gostota prebivalstva je 98 prebivalcev na km², povprečna starost 39,5 let. Rodnost je 8,8 ‰, naravni prirastek -0,6 ‰, smrtnost 9,4 ‰. Pričakovana starost za ženske znaša 80 let, za moške 72 let. Povprečna slovenska družina ima 2,8 družinskega člana in 0,7 otroka; prebivalstvo živi v 684.847 gospodinjstvih in 777.772 stanovanjih. Pismenost v Sloveniji je 99,9-odstotna (2. na svetu). Po veroizpovedi prevladuje-

jo katoličani (ok. 58%), sledijo ateisti, muslimani, pravoslavci, evangeličani. Slovenija je razdeljena na 3 škofije (Ljubljana, Maribor, Koper). Uradni jezik je slovenščina, denarna enota slovenski tolar (SIT). Slovenija je parlamentarna republika z dvema domovoma (državni zbor, državni svet) in predsednikom republike. Glavno mesto Slovenije je Ljubljana (250.000 prebivalcev), večja mesta so Maribor (93.000), Celje (37.000), Kranj (34.000), Velenje (25.000), Koper (23.000), Novo

mesto (21.000); nad 10.000 prebivalcev imajo še Ptuj, Trbovlje, Nova Gorica, Murska Sobota, Jesenice, Škofja Loka, Kamnik, Domžale in Izola. V celoti je v Sloveniji 5946 naselij, od tega 75 mest v 193 občinah. Polovico prebivalstva živi na podeželju. Več kot 155.000 Slovencev živi v zamejstvu v sosednjih državah Avstriji, Italiji, Madžarski in Hrvaški (Avstrijska Koroška, Trst in Gorica z zaledjem, Beneška Slovenija, Rezija, Porablje, Zagreb), ok. 40.000 v državah nekdanje Jugoslavije. V izseljenstvu (Zahodna Evropa, Severna in Južna Amerika, Avstralija) je ok. 300.000 Slovencev in ljudi slovenskega rodu.

Naravne geografske enote Slovenije so Alpe, predalpski sveti, Primorje, dinarske planote osrednje Slovenije, subpanonska Slovenija. Po dolinah rek je Slovenija povezana s Podonavjem in Balkanskim polotokom, prek kotlin s severno Italijo in Jadranskim morjem. Na zahodu in severu jo oklepajo Julijske Alpe. Karavanke in Kamniško-Savinjske Alpe, ki prehajajo v visokogorske planote, hribovje in gričevje. najvišja gora je Triglav (2864 m). Naravni jezeri sta Bohinjsko in Blejsko, presihajoče Cerkljansko jezero. Slovenija ima 40 večjih rek (največja Sava, Drava, Mura in Soča), 75 slapov (najvišji Čedca nad Jezerskim, 130 m). Vzhodni del Slovenije je rodovitna ravnina (Prekmurje) in gričevje (Štajerska), osrednji in južni del gričevje (Posavje, Dolenjska), severni del hribovje (Gorenjska, Koroška), zahodni del hribov-

je (Gorenjska, Koroška), zahodni del hribovje (Tolminska) in kras (Primorska, Notranjska). Izraziti kraški pojavi so kraška polja, ponikalnice in jame; najdaljša urejena jama je Postojnska jama, znane so še Škocjanske jame, Predjama in Vilenica. Slovenija ima 46,6 km morskega obrežja. Največja naravna znamenitost je Triglavski narodni park (83.808 ha), poleg tega obstajajo še 3 regijski parki, 39 krajinskih parkov, 49 naravnih rezervatov in več sto naravnih spomenikov: med spomeniki oblikovane narave je najbolj znan alpski botanični vrt Alpinum Juliana. Zavarovanega je 8 % slovenskega ozemlja. 28 rastlinskih vrst, 70 gliv, 200 živalskih vrst oz. rodov in družin. Slovenija ima veliko biotsko raznovrstnost (raziskanih 23.000 živih bitij).

kozolec, kašča in vinski hram. Najbolj znane narodne jedi so ajdovi žganci, idrijski žlikrofi, matevž, krvavice, zaseka, kranjska klobasa, potica, gibaniča. Največ turistov prihaja iz Italije, Nemčije, Avstrije, Hrvaške, Nizozemske. Sorazmerno je razvit avtobusni in železniški promet, gradi se slovenski avtocestni križ (Hoče-Ljubljana-Koper, Jesenice-Zagreb); delujejo tri letarišča (Brnik, Maribor, Portorož).

V Sloveniji obstaja ok. 50 glavnih tipov kamnin, prevladujejo večinoma apnenec, lapor, skrilavci, breča, dolomit; znanih je ok. 900 tipov tal, v glavnem rjava prst, glej, psevdoglej, pokarbonatna tla in terarosa. Deluje več kamnolomov okrasnega kamna, cementarn, steklarn.

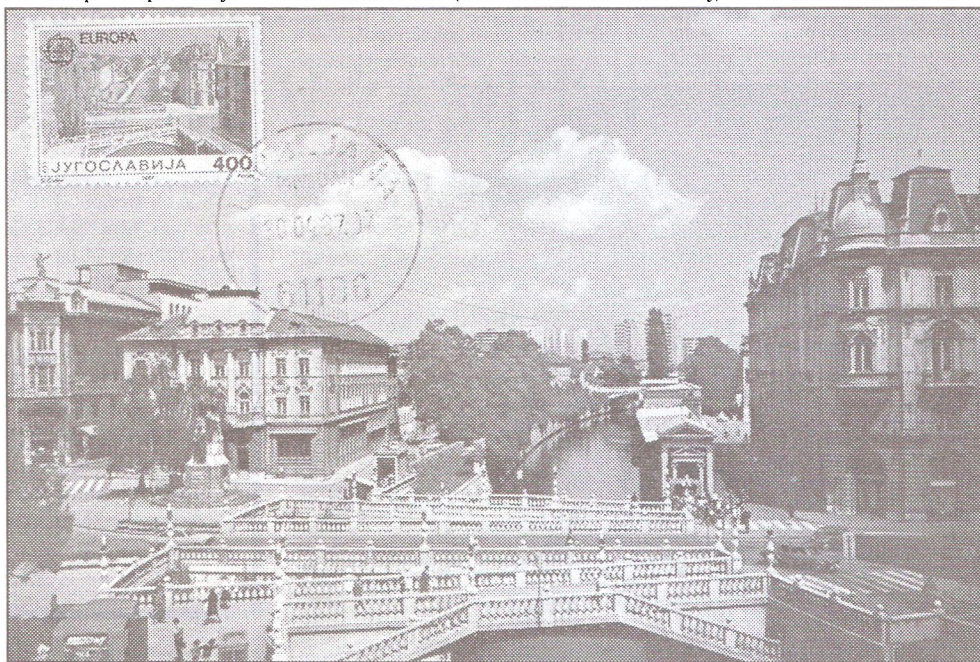
Rudniki premoga so večinoma v zapiranju, rudna bogatstva so skromna. Razvito je železarstvo in jeklarstva, kovinarska, strojna in avtomobilska industrija, kemična, farmacevtska, gumarska, tekstilna, oblačilna, lesna, živilska industrija. Hidroelektrarne so na Savi, Dravi in Soči, v notranjosti je več termoelektrarn in jedrska elektrarna v Krškem. Domače obrti so v zamiranju, svetovno znano je čipkarstvo (Idrija, Selška in Poljanska dolina). Narodni dohodek na prebivalca znaša 11.000 USD (2002). Uvoz je večji od izvoza; izvažajo se predvsem v Nemčijo,

Italijo, Hrvaško, Avstrijo, Francijo, BiH, uvažajo se iz Nemčije, Italije, Francije, Avstrije, Hrvaške.

Slovenija ima 3 univerze (Ljubljana, Maribor, Koper), čez 370 znanstvenoraziskovalnih ustanov in organizacij (največji Inštitut Jožef Stefan in Kemijski inštitut). Akademija znanosti in umetnosti ima 180 članov. Deluje čez 300 muzejev in 80 muzejskih zbirk, čez 150 zbirališč in galerij, 7 arhivov, ena narodna, 2 univerzitetni, 6 spomeniških, 55 visokošolskih, 140 strokovnih in specialnih ter 60 javnih knjižnic. Ok. 20 večjih založb izda ok. 4000 knjižnih naslovov letno. Deluje 14 poklicnih gledališč, 2 operi in 2 baleta, ena filharmonija, 6 orkestrov, Slovenska filmska industrija ustvari 4-5 filmov na leto. Izhaja 7 dnevnikov, več kot 50 tednikov, čez 300 mesečnikov. Osrednja RTV Slovenija ima regionalne centre v Ljubljani, Mariboru in Kopru, deluje tudi skoraj sto zasebnih regionalnih, lokalnih in komercialnih radijskih ter televizijskih postaj. Najuspešnejši športi v Sloveniji so alpsko smučanje, smučarski skoki in teki, kegljanje, balinanje, veslanje na divjih in mirmih vodah, plavanje, strelstvo, padalstvo, letalsko modelarstvo, gimnastika, košarka, roketni.

(Nadaljuje se)

(Slovenski koledar 2005; izdala Založba Nova Revija, d.o.o. Ljubljana 2004)

Ljubljana je glavno mesto Slovenije (okoli 250.000 prebivalcev)

več kot 60 rastlinskih endemitov, ok. 850 živalskih endemitov in več avtohtonih živalskih vrst (bovska in jezersko-solčavska ovca, krškopoljski prašič, lipicanec, štajerska kokoš, kranjska čebela). Ok. 63 % površine pokrivajo listnati, iglasti in mešani gozdovi (3. najbolj gozdnata država v Evropi), ostalo so kmetijske površine (travniki, njive, pašniki, sadovnjaki in vinogradi, ok. 30 %) in nerodovita zemlja (ok. 7 %). Podnebje je gorsko-alpsko, submediteransko in zmerno celinsko; povprečna januarska temperatura 0 - 2°, povprečna julijska temperatura 18 - 24°. Država leži v časovnem pasu GMT+1.

Glavne gospodarske panoge v Sloveniji so poljedelstvo, vinogradništvo in sadjarstvo. Pridelujejo se zlasti žito, krompir, fižol, krmilne rastline, oljnice, vino, hmelj, vrtnine, sadje. Redi se govedo, prašiči, perutnina, ovce, koze, konji; razvito je tudi morsko in sladkovodno ribištvo, čebelarstvo, lov, nabiranje gob in zelišč. Priljubljen je poletni in zimski turizem (termalna zdravilišča, morsko letovanje, taborjenje na morju in jezerih, smučanje), tudi kmečki turizem, planinarjenje. Slovenija ima 63 planinskih koč in domov, 13 kampov. Med folklornimi običaji in šegami, ki privabljajo turiste, so znani zlasti kurentovanje (Ptuj), pustovanje (Cerknica, Cerkno, Litija), jurjevanje (Bela krajina), štehvanje (Ziljska dolina), borovo gostivanje (Prekmurje), kravji, ovčarski in flosarski bali. Znameniti dosežek stavbne dediščine so zlasti

TURISTIČNA PRIREDITEV PIVO-CVETJE V LAŠKEM

Topli poletni dnevi so kot ustvarjeni za družabne prireditve na prostem. Po Sloveniji je vse več lokalnih praznikov, ki jih spremljajo dopolnilne prireditve s poudarkom na druženju in zabavi. Težko je najti kraj, ki ne bi imel svoje „pletne noči“; ta pa lahko traja tudi več dni. V program takih krajevnih praznikov so navadno vključene krajevne značilnosti, tako tradicionalne, kot povsem komercialne.

Nekatere prireditve so sčasoma prerasle lokalne okvire in postale prava turistična manifestacija. Največja tovrstna prireditev v Sloveniji je PIVO-CVETJE, ki v Laško s komaj 3600 prebivalci privabi v petih dneh, kolikor traja, preko 120.000 obiskovalcev.

To urejeno mesto ob Savinji, ki leži v neposredni bližini Celja, se sicer ponaša tudi s priznanim zdraviliščem; prek meja Slovenije pa mu je slavo prinesla proizvodnja priljubljene piva, s svojim značilnim prijetno grenkim okusom.

Med prireditvijo PIVO-CVETJE v mestnem jedru oživi 21 manjših in večjih gostinskih prostorov, kjer se lahko obiskovalci zabavajo ob glasbi popularnih domačih in tujih glasbenih skupin. Udeležijo se lahko najrazličnejših predstav in si ogledajo prenekatero zanimivost. Povsod pa se je mogoče osvežiti z vrčkom hladnega piva po najnižji ceni v Sloveniji.

Vse skupaj se je začelo davnega leta 1963 s skromno cvetlično razstavo. Leta 1964 je bilo prvič organiziranih več razstav z ognjemtom in povorko. Gostincem, presenečenim spričo tolikšnega odziva, je tedaj pošla vsa pijača, kar je bil za organizatorje zgovoren znak, da je potrebno nadaljevati!

Prireditve, ki je z leti postajala vsebinsko vse bogatejša, je v svoj program, poleg znanih glasbenih skupin, vključila tudi splavarje, padalce, igralce, avtorally, tombolo, ohcet, sklepno parado in mnoga druga presenečenja.

V organizacijo prireditve je preko raznih odborov in komisij vključenih več kot 1200 ljudi, kar pove koliko truda se skriva za uspehom prireditve PIVO-CVETJE.

Svoj prostor na prireditvi pa najdejo tudi najmlajši obiskovalci, saj se lahko zabavajo v lunaparku, otroškem teatru in ustvarjalnih delavnicah, kjer se prijetno združuje s poučnim.

Ljubitelji cvetja lahko uživajo na vsakem koraku, saj jih povsod spremljajo bogati cvetlični aranžmaji, ki jih pripravi domače Hortikulturno društvo. To je tudi priložnost za sproščeno družinsko fotografiranje ob pisanem cvetju, kar mnogi s pridom izkoristijo.

Tradicionalni ognjemtom prireditve PIVO-CVETJE na sobotno noč je največji ognjemtom v Sloveniji in traja kar pol ure. Preko tisoč raket, ki so izstreljene z dveh strani, z gradu Tabor in s hriba Krištof, pričara čarobno vzdušje in privabi v Laško nad 60.000 obiskovalcev.

Kdor želi videti kako so se nekoč poročali naši predniki, ne sme zamuditi tradicionalne ohceti po

starih šegah v izvedbi Društva za etno dejavnost Možnar, kulturnega društva Anton Tanc in šrangarjev iz Šentruperta. Ohcet je resnično prava poslastica za oči in ušesa.

Nekakšna krona prireditve pa je parada: ena sama harmonija cvetja, piva in starih šeg. Sestavlja jo preko 50 vozov, ki prikazujejo pivovarniško tradicijo, cvetlično bogastvo ter stare običaje. Povezujejo jo štiri godbe iz domačih in tujih logov. Kogar zaradi vse strožje prometne zakonodaje in temu primernih kazni, predvsem pa zaradi osebne odgovornosti, skrbi, da je zvrnil kakšen vreček piva preveč, lahko pred odhodom opravi alko test in se namesto z osebnim avtomobilom proti domu odpelje z vlakom. Omeniti velja, da v času prireditve PIVO-CVETJE o b sodelovanju Slovenskih železnic v Sloveniji vlada poseben vozni režim, saj vozijo vlaki praktično brez predaha in povrhu vsega še s 30 % popustom.

V tem pestrem mozaiku ponudbe na prireditvi PIVO-CVETJE, ki poteka od 13. do 17. julija, lahko resnično vsakdo najde nekaj zase, kar najljepše potrjujejo obiskovalci s svojim zvestim in množičnim obiskom.

Pripravila:
Angelca Arandelović

Obvestila

Klub Društva Slovencev „Kredarica“ se nahaja v novih prostorih v Poslovnem centru „Apolo“ (Trg slobode 2) II nadstropje. Odprt je vsak ponedeljek in sredo od 15,30 do 17,30 ure.

• • •

Sestanki za vse člane DS „Kredarica“ so vsakega prvega petka v mesecu ob 17. uri v dvorani Pozorišta mladih (Ul. Ignjata Pavlasa).

• • •

Konzularni dan za člane DS „Kredarica“ (prihod prvega sekretarja Veleposlaništva R Slovenije v Novi Sad) je po navadi vsake prve srede v mesecu v prostorih DS „Kredarica“ od 12. do 15. ure.

• • •

Šola slovenskega jezika nadaljuje z delom v septembru in to v novih prostorih Društva, po naslednjem sporedu: pri učiteljici Angelci Arandelović ob ponedeljkih in ob torkih od 17,30 do 22,00 ure in ob sredah od 18,30 do 21,30 ure; pri učiteljici Silvi Stakić ob četrtnih in petkih od 17,00 do 22,00 ure in ob sobotah od 08,00 do 13,00 ure.

• • •

Vaje zbora „Kredarica“ bodo v klubu Jevrejske opčine na I nadstropju (Jevrejska ulica 11) ob torkih od 18,00 do 22,00 ure in ob sredah od 19,00 do 21,00 ure.

Audicija za sprejem novih članov je odprta in vsi zainteresirani se lahko oglasi-jo dirigentki Suzani Gros ob navedenih terminih.

Zlatica Radisavljević

In memoriam

S poštovanjem se bomo spominjali člana našega Društva Slovencev „Kredarica“

MILANA PODGORNİKA – TALIJANA

rojen 18. marca 1923 v Vrtovinu
(občina Nova gorica)

umrl, 10. avgusta 2005 v Novem Sadu

Hvala mu za prizadevanje pri ustanovitvi in aktivnosti v našem Društvu.

Društvo Slovencev „Kredarica“

Bilten »Kredarica«. Izhaja tromesečno. Uredniški odbor: Zlata Radisavljević, urednica, Marija Lovrić, Rajko Marić, Angela Arandelović in Albert Kužner, člani. Lektorica: Danijela Janković. Priprava tiska: Ljubomir Rakić. Tisk: SZR »MIVA« Veternik. Tiraž: 300 izvodov. Izvod brezplačen. Naslov uredništva: Društvo Slovencev »Kredarica«, 21000 Novi Sad, Trg slobode 3. WWW.KREDARICA.S5.COM. Rešenjem Pokrajinskog sekretarijata za informisanje broj 105-651-00104/2002-01 od 19. novembra 2002. godine, Bilten »Kredarica« je upisan u Registar sredstava javnog informisanja.